

Tämä on Energiaviraston sähköisesti allekirjoittama asiakirja.
Detta är ett dokument som har signerats elektroniskt av
Energimyndigheten.

This is a document that has been electronically signed by the
Energy Authority.

Asiakirjan päivämäärä on:

Dokumentet är daterat: 10.04.2017

The document is dated:

Esittelijä / Föredragande / Referendary

Nimi / Namn / Name: SALO MARI JOHANNA

Pvm / Datum / Date: 10.04.2017

Allekirjoitustapa / Signerat med / Signed with:

Ratkaisija / Beslutsfattare / Decision-maker

Nimi / Namn / Name: Simo Nurmi

Pvm / Datum / Date: 10.04.2017

Allekirjoitustapa / Signerat med / Signed with:

Tämä paketti koostuu seuraavista osista:

- Kansilehti (tämä sivu)
- Alkuperäinen asiakirja tai alkuperäiset asiakirjat
- Sähköiset allekirjoitukset. Nämä eivät ole näkyvillä tässä asiakirjassa, mutta ne on yhdistetty siihen sähköisesti.

Tämä asiakirja on sinetöity sähköisellä allekirjoituksella.
Sinetti takaa asiakirjan aitouden.

Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta. >

Detta paket består av följande delar:

- Titelblad (denna sida)
- Originaldokument
- Elektroniska signaturer. Dessa syns inte i detta dokument, med de är elektroniskt integrerade i det.

Detta dokument har försetts med sigill genom elektronisk signatur.
Sigillet garanterar dokumentets äkthet.

Det signerade dokumentet börjar på nästa sida. >

This document package contains:

- Front page (this page)
- The original document(s)
- The electronic signatures. These are not visible in the document, but are electronically integrated.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

THE SIGNED DOCUMENT FOLLOWS ON THE NEXT PAGE >

Fingrid Oyj
PL 530
00101 Helsinki

Useampaa nimettyä sähkömarkkinaoperaattoria koskevat järjestelyt tarjousalueella

Asianosainen

Fingrid Oyj

Vireilletulo

22.6.2016

Selostus asiasta

Komission asetuksen (EU)2015/1222 Kapasiteetin jakamista ja ylikuormituksen hallintaa koskevien suuntaviivojen vahvistamisesta (jäljempänä myös CACM asetus) artiklojen 45 ja 57 mukaan sellaisten tarjousalueiden siirtoverkonhaltijat (jäljempänä myös TSOt), joilla on nimetty ja/tai joilla tarjoaa kaupankäyntipalveluja useampi kuin yksi nimitetty sähkömarkkinaoperaattori (jäljempänä myös NEMO), tai joilla on yhdysjohtoja, joita eivät ylläpidä asetuksen (EY) N:o 714/2009 3 artiklan mukaisesti sertifioituneet siirtoverkonhaltijat, on laadittava ehdotus alueiden välisen kapasiteetin jakamisesta ja muista tarvittavista järjestelyistä tällaisilla tarjousalueilla yhteistyössä asianomaisten siirtoverkonhaltijoiden, nimitettyjen sähkömarkkinaoperaattoreiden ja sellaisten yhdysjohtojen haltijoiden kanssa, joita eivät ylläpidä sertifioituneet siirtoverkonhaltijat, sen varmistamiseksi, että asianomaiset nimitetyt sähkömarkkinaoperaattorit ja yhdysjohtojen haltijat antavat näissä järjestelyissä tarvittavat tiedot ja takaavat niiden rahoituksen. Järjestelyjen on mahdollistettava muiden siirtoverkonhaltijoiden ja nimitettyjen sähkömarkkinaoperaattoreiden liittyminen niihin.

Fingrid Oyj (jäljempänä Fingrid) lähetti 22.6.2016 Energiavirastolle ehdotuksen CACM asetuksen artiklojen 45 ja 57 mukaisista järjestelyistä. Fingrid oli laatinut ehdotuksensa yhteistyössä pohjoismaisten siirtoverkkoyhtiöiden Energinet.dk:n, Statnett SF:n ja Svenka Kraftnät:n kanssa. Energiavirasto pyysi 9.12.2016 yhdessä muiden pohjoismaisten regulaattoreiden kanssa laatimallaan täydennyspyynnöllä Fingridiä täydentämään ehdotustaan. Fingrid toimitti täydennetyn ehdotuksensa Energiavirastolle 8.2.2016. Täydennetty ehdotus oli laadittu yhteistyössä pohjoismaisten siirtoverkonhaltijoiden kanssa.

Nimettyjen sähkömarkkinaoperaattoreiden kuuleminen

Energiavirasto varasi sekä EPEX Spot SE:lle (jäljempänä EPEX Spot) että Nord Pool AS:lle (jäljempänä Nord Pool) mahdollisuuden lausua Fingridin täydennetystä ehdotuksesta 4.4.2017 mennessä. EPEX Spot ja Nord Pool toimittivat lausuntonsa määräajassa. Tämän lisäksi Energiavirasto tapasi kaikkia osapuolia ehdotuksen pohjalta useamman kerran.

Nord Poolin lausunto

Nord Pool toteaa, että Fingridin ehdotuksessa on huomioitu ja säilytetty pohjoismaisten sähkömarkkinoiden kannalta tärkeät peruselementit, mikä on tärkeää myös useamman nimetyn sähkömarkkinaoperaattorin toimiessa tarjousalueella. Näitä ovat yhteisen systeemihinnan säilyttäminen sekä pohjoismaisten sähkömarkkinoiden yhtenäisyyden takaaminen kaikissa tilanteissa.

Nord Pool tukee täysin ehdotusta, jolla turvataan systeemihinnan säilyttäminen viitehintana Suomen tarjousalueella siten, että viitehintaa lasketaan perustuen molempien NEMOjen varauskirjojen yhdistettyihin tietoihin sekä kansallisella että pohjoismaisella tasolla. Nord Poolin mukaan pohjoismainen systeemihinta on tärkeä finanssimarkkinoiden toiminnalle. Systeemihinta parantaa alueen likviditeettiä ja fyysisten markkinoiden riskinhallintaa. Nord Pool aikookin jatkaa systeemihinnan laskemista ja julkaisemista.

Nord Poolin mukaan toinen tärkeä lähtökohta on pyrkimys säilyttää Suomen tarjousalue yhteenkytkettynä muiden pohjoismaisten tarjousalueiden kanssa kaikissa tilanteissa. Kuten selventävästä dokumentista ilmenee, nykyiset järjestelyt ovat tarpeen, jotta voidaan turvata tehokas hinnanmuodostus ja likviditeetti pohjoismaisilla markkinoilla, jolla on monta tarjousaluetta. Alueen NEMO -hubien yhtenäisyyden säilyttämisen ensisijaisuus suhteessa MRC alueen yhdistämisprosessiin on Nord Poolin mukaan myös perusteltua. Tarjousalueen konfigurointi Pohjoismaissa, jossa on paljon pieniä tarjousalueita myös yksittäisen maan sisällä, on olennaisesti erilainen CWE alueeseen verrattuna, jossa tarjousalueiden rajat vastaavat pääosin kunkin maan rajoja tai menevät niiden yli. Pohjoismaissa tarjousalueiden konfiguraatio perustuu verkon rakenteeseen toisin kuin CWE alueella. Tästä seuraa, että Suomen ja muiden Pohjoismaiden säilyttäminen yhteenkytkettynä kaikissa tilanteissa on tarpeen, jotta voidaan turvata tehokas alueen sähköjärjestelmän peruselementit huomioiva hinnanmuodostus.

Edellä mainituista syistä Nord Pool tukee niin ikään Fingridin ehdotusta säilyttää nykyisinkin käytössä oleva menettely, jossa vuorokausimarkkinoiden hintojen laskenta päättyy 20:00 CET tilanteessa, jossa yhtenäisyyttä ei pohjoismaisella tasolla ole saavutettu normaaliin menettelyjen kautta. Tämä koskee myös käytössä olevaan vararatkaisuun (fallback) sisältyvää käytäntöä, jonka mukaan NEMO:t käyttävät ko. päivää edellisen päivän hintoja selvityshintana, mikäli laskentaa ei ole voitu suorittaa klo 20:00 CET mennessä. Nämä menettelyt takaavat, että Suomen ja muiden Pohjoismaiden tarjousalueiden hinnat ja systeemihinta perustuvat pohjoismaisten markkinoiden fundamenteille.

Nord Pool kannattaa myös ehdotuksen lähtökohdaksi asetettua vuorokautisen ja päivänsisäisen kaupankäynnin kustannustehokaan toteuttamisen tavoitetta. Nord Pool korostaakin, että eri sähkökauppojen vastapuolet (jäljempänä CCP)¹ voivat kuulua eri sääntelyn piiriin riippuen valitusta liiketoimintamallista. Nord Pool toimii ainoastaan fyysisellä markkinalla eikä siten kuulu EMIR -sääntelyn mukaisten riskinhallinta- ja vakuusvaatimusten piiriin toisin kuin jotkut toiset NEMO:t/CCP:t, jotka tarjoavat myös johdannaiskauppaa. Tällaisten NEMOjen selvityskustannukset ovat luonnollisesti tästä syystä myös korkeammat. Nord Poolin mukaan liiketoimintamallien eroista johtuva raskaampi kustannusrakenne, ei saisi vaikuttaa kustannusten jakoon.

Nord Pool haluaa myös toistaa aiemmin esittämänsä näkemyksen sopivasta sähkökauppojen välittäjän (shipping) –ratkaisusta. Nord Pool tukee pohjoismaisten siirtoverkonhaltijoiden ehdotusta alueellisesta sähkökaupan välittäjästä. Ehdotuksen mukaan alueella toimisi yksi sähkökaupan välittäjä, joka raportoi kaikki tarjousalueiden rajat ylittävät kaupat pohjoismaiden osalta. NEMO:t toimisivat niin ikään vain kyseisen alueellisen sähkökaupan välittäjän kanssa selvittääkseen tarjousalueiden rajakohtaiset nettopositiot. Mallin etuna on Nord Poolin mukaan se, ettei uuden alueelle tulevan NEMO:n tarvitse tehdä sopimuksia jo alueella ennestään toimivien kilpailijoiden kanssa fyysisen välityksen osalta. Järjestelyn valvonta rajat ylittävän kaupan osalta tapahtuisi yhden alueellisen sähkökaupan välittäjä-sopimuksen kautta. Malli on myös kustannustehokas, koska välittämisen ja operatiivisesti kriittiset toimet hoitaa vain yksi toimija. Edelleen alueen siirtorajoitusten hallinnasta, rajat ylittävien siirtojen nominoinnista ja pullonkaulatulojen keräämisestä ja jakamisesta vastaisi vain yksi taho. Järjestelyn hallinnointi on niin ikään yksinkertaisempaa, koska CCP:n ja NEMOjen keskinäisiä sopimusjärjestelyjä ei tarvittaisi pohjoismaisella tasolla. Lisäksi nykyiset toimintamallit tukevat yhden välittäjän ratkaisua.

EPEX Spotin lausunto

EPEX Spot sinänsä pitää hyvänä pyrkimystä järjestää järjestelyt NEMOjen kannalta tasapuolisella tavalla. Fingridin ehdotuksessa on kuitenkin muutamia huolestuttavia elementtejä vuorokausimarkkinan osalta. Näitä ovat rajat ylittävät kapasiteetin ja sitä koskevien siirtorajoitusten käsittely ennen hintakytkentää sekä nykyinen pohjoismaainen vararatkaisu (fallback) -prosessi. Lisäksi EPEX Spot toivoo sääntelyviranomaisten tekevän nopeasti päätöksensä pohjoismaisesta sähkökaupan välittäjän -mallista.

EPEX Spot katsoo, että ehdotuksessa esitetty siirtokapasiteetin ja sen rajoituksia koskeva menettely ennen hintakytkentää on ongelmallinen, koska NEMO:t eivät voi kilpailuoikeudellisista syistä sopia tietojen noutamisesta koordinoitulta kapasiteetin laskijalta² (CCC). Tietojen siirtoprosessin toteuttaminen koordinoitulta kapasiteetin

¹ yksi tai useampi taho, jolla on sopimukset markkinaosapuolten kanssa selvittää täsmäytysprosessissa määritetyt sähkökaupat ja joka organisoii kapasiteetin jakamisesta aiheutuvien nettotilanteiden siirron muiden sähkökauppojen vastapuolten tai välittäjien kanssa

² yksi tai useampi yksikköä, jonka tehtävänä on laskea siirtokapasiteetti kapasiteetin laskenta-alueella tai sitä laajemmalla alueella;

laskijalta markkinoiden yhteenliittäjän (MCO) toimintoihin vaatisi tältä osin ohjausta kansallisilta sääntelyviranomaisilta ja prosessi pitäisi kuvata ehdotuksessa.

EPEX Spotin mukaan se ymmärtää myös, että halu säilyttää pohjoismaat yhtenäisenä hinta-alueena yhteisen viitehinnan laskemiseksi kaikissa tilanteissa on tärkeä arvo. EPEX Spotin mukaan siihen sisältyy kuitenkin haittoja, joista keskeisin on, että sen säilyttäminen kasvattaa alueiden eriytymisen riskiä, mikä voi johtaa MCO toimintojen epäonnistumiseen. EPEX Spot ei voi myöskään hyväksyä, että NEMO:t olisivat pakotettuja käyttämään alueellisessa eriytymistilanteessa edellisen päivän tuloksia kauppohen selvityksessä. Jos tämä säilytetään, kaikki vahingot, joita tästä menettelystä voi aiheutua, tulisi korvata täysimääräisesti NEMOille kansallisten sääntelyviranomaisten vahvistaman mekanismin mukaisesti.

EPEX Spotin mukaan se pitää usean sähkökaupan välittäjän - mallia yhden välittäjän mallia parempana. Usean sähkökaupan välittäjän malli on EPEX Spotin mukaan kustannustehokas, koska se mahdollistaa maksujen ja vakuuksien netottamisen toiminnan tapahtuessa saman sähkökaupan vastapuolen kautta. NEMOilla olisi mahdollisuus valita itselleen sopiva välittäjä. Malli on operatiivisesta näkökulmasta turvallinen, koska toimijalla on vain rajattu määrä rajapintoja, alhaisempi toiminnan keskittymisriski mukaan lukien alhaisemmat operatiivisen toiminnan ja liiketoiminnan riskitasot. Malli mahdollistaa niin ikään jo olemassa olevien järjestelmien ja teknisten ratkaisujen käytön eikä prosessiin liity monimutkaista ja aikaa vievää sähkökaupan välittäjä -toiminnon kilpailutusta. Sen lisäksi usean sähkökaupan välittäjän malli on laajasti omaksuttu Euroopassa.

Asiaan liittyvä lainsäädäntö

Komission asetus (EU)2015/1222

Vuorokautinen markkina

Artikla 45(1) mukaan sellaisten tarjousalueiden siirtoverkonhaltijat, joilla on nimitetty ja/tai joilla tarjoaa kaupankäyntipalveluja useampi kuin yksi nimitetty sähkömarkkinaoperaattori, tai joilla on yhdysjohtoja, joita eivät ylläpidä asetuksen (EY) N:o 714/2009 3 artiklan mukaisesti sertifioitujen siirtoverkonhaltijoiden, on laadittava ehdotus alueiden välisen kapasiteetin jakamisesta ja muista tarvittavista järjestelyistä tällaisilla tarjousalueilla yhteistyössä asianomaisten siirtoverkonhaltijoiden, nimitettyjen sähkömarkkinaoperaattoreiden ja sellaisten yhdysjohtojen haltijoiden kanssa, joita eivät ylläpidä sertifioitujen siirtoverkonhaltijoiden, sen varmistamiseksi, että asianomaiset nimitetyt sähkömarkkinaoperaattorit ja yhdysjohtojen haltijat antavat näissä järjestelyissä tarvittavat tiedot ja takaavat niiden rahoituksen. Järjestelyjen on mahdollistettava muiden siirtoverkonhaltijoiden ja nimitettyjen sähkömarkkinaoperaattoreiden liittyminen niihin.

Artiklan 45(2) mukaan ehdotus on annettava asianomaisten kansallisten sääntelyviranomaisten hyväksyttäväksi neljän kuukauden kuluessa siitä, kun tarjousalueella on nimitetty useampi kuin yksi nimitetty sähkömarkkinaoperaattori ja/tai useammalle kuin yhdelle nimitetylle sähkömarkkinaosapuolelle on annettu lupa tarjota siellä kaupankäyntipalveluja, tai jos uutta yhdysjohtoa ei ylläpidä sertifioitu siirtoverkonhaltija. Sellaisten olemassa olevien yhdysjohtojen osalta, joita eivät ylläpidä

sertifioidut siirtoverkonhaltijat, ehdotus on esitettävä viimeistään neljän kuukauden kuluttua tämän asetuksen voimaantulosta.

Päivänsisäinen markkina

Artiklan 57(1) mukaan sellaisten tarjousalueiden siirtoverkonhaltijat, joilla on nimetty ja/tai joilla tarjoaa kaupankäyntipalveluja useampi kuin yksi nimitetty sähkömarkkinaoperaattori, tai joilla on yhdysjohtoja, joita eivät ylläpidä asetuksen (EY) N:o 714/2009 3 artiklan mukaisesti sertifioidut siirtoverkonhaltijat, on laadittava ehdotus alueiden välisen kapasiteetin jakamisesta ja muista tarvittavista järjestelyistä tällaisilla tarjousalueilla yhteistyössä asianomaisten siirtoverkonhaltijoiden, nimitettyjen sähkömarkkinaoperaattoreiden ja sellaisten yhdysjohtojen haltijoiden kanssa, joita eivät ylläpidä sertifioidut siirtoverkonhaltijat, sen varmistamiseksi, että asianomaiset nimitetyt sähkömarkkinaoperaattorit ja yhdysjohtojen haltijat antavat näissä järjestelyissä tarvittavat tiedot ja takaavat niiden rahoituksen. Järjestelyjen on mahdollistettava muiden siirtoverkonhaltijoiden ja nimitettyjen sähkömarkkinaoperaattoreiden liittyminen niihin.

Artiklan 57(2) mukaan ehdotus on annettava asianomaisten kansallisten sääntelyviranomaisten hyväksyttäväksi neljän kuukauden kuluessa siitä, kun tarjousalueella on nimetty useampi kuin yksi nimitetty sähkömarkkinaoperaattori ja/tai useammalle kuin yhdelle nimitetylle sähkömarkkinaosapuolelle on annettu lupa tarjota siellä kaupankäyntipalveluja, tai jos uutta yhdysjohtoa ei ylläpidä sertifioitu siirtoverkonhaltija. Sellaisten olemassa olevien yhdysjohtojen osalta, joita eivät ylläpidä sertifioidut siirtoverkonhaltijat, ehdotus on esitettävä viimeistään neljän kuukauden kuluttua tämän asetuksen voimaantulosta.

Artiklan 9(9) mukaan ehtoja ja edellytyksiä tai menetelmiä koskevaan ehdotukseen on sisällyttävä ehdotettu täytäntöönpanoaikataulu ja kuvaus niiden odotetuista vaikutuksista tämän asetuksen tavoitteisiin. Ehtoja ja edellytyksiä tai menetelmiä koskevat ehdotukset, joille tarvitaan useiden tai kaikkien sääntelyviranomaisten hyväksyntä, on toimitettava virastolle samaan aikaan kuin ne annetaan sääntelyviranomaisten hyväksyttäväksi. Viraston on toimivaltaisten sääntelyviranomaisten pyynnöstä annettava lausunto näistä ehtoja ja edellytyksiä tai menetelmiä koskevista ehdotuksista kolmen kuukauden kuluessa.

Artiklan 3 mukaan tämän asetuksen tavoitteena on:

- a) edistää tehokasta kilpailua sähkön tuotannossa, kaupassa ja toimittamisessa;
- b) varmistaa siirtoinfrastruktuurin optimaalinen käyttö;
- c) varmistaa käyttövarmuus;
- d) optimoida alueiden välisen kapasiteetin laskenta ja jakaminen;
- e) varmistaa siirtoverkonhaltijoiden, nimitettyjen sähkömarkkinaoperaattoreiden, viraston, sääntelyviranomaisten ja markkinaosapuolten oikeudenmukainen ja syrjimätön kohtelu;
- f) varmistaa tietojen avoimuus ja luotettavuus ja parantaa niitä;

- g) edistää Euroopan sähkönsiirtoverkon ja sähköalan tehokasta toimintaa ja kehittämistä pitkällä aikavälillä;
- h) ottaa huomioon tarve taata oikeudenmukaiset ja säännönmukaisesti toimivat markkinat sekä oikeudenmukainen ja säännönmukainen hinnanmuodostus;
- i) luoda tasapuoliset toimintaedellytykset nimitetyille sähkömarkkinaoperaattoreille;
- j) tarjota syrjimätön pääsy alueiden väliseen kapasiteettiin.

Energiaviraston toimivalta sekä asian rajaus

CACM asetuksen artiklan 9(8) mukaisesti soveltuviin 45 ja 57 artiklan mukainen alueiden välisen kapasiteetin jakamista ja muita järjestelyjä koskevan päätöksen tekee asianomaisen jäsenvaltion sääntelyviranomainen tai muu toimivaltainen viranomainen.

Energiavirastosta annetun lain (870/2013) 1 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan Energiavirasto hoitaa kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvat tehtävät, joista säädetään sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/72/EY, jäljempänä sähkömarkkinadirektiivi, nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa tai päätöksissä.

CACM asetus on sähkömarkkinadirektiivin nojalla annettu Komission säädös, jonka mukaisten tehtävien hoitaminen on lainsäädännössä annettu Energiaviraston tehtäväksi. Useamman nimetyn sähkömarkkinaoperaattorin järjestelyjä tarjousalueella koskevan päätöksen tekee CACM asetuksen artiklan 9(8) mukaisesti asianomaisen jäsenvaltion kansallinen sääntelyviranomainen eli Energiavirasto.

CACM asetuksen artiklan 68(3) mukaan sähkökauppojen vastapuolten on toimitettava toinen toistensa vastapuolina tarjousalueiden välisissä sähkökaupoissa näistä sähkökaupoista johtuvien taloudellisten oikeuksien ja velvoitteiden osalta. Artiklan 68(6) mukaan sen estämättä, mitä 3 kohdassa säädetään, välittäjä (Shipper) voi toimia sähkökaupoissa vastapuolena eri sähkökauppojen vastapuolten välillä, jos asianomaiset osapuolet tekevät asiasta erityisen sopimuksen. Jos sopimukseen ei päästä, välitysjärjestelyistä päättävät niistä tarjousalueista vastaavat sääntelyviranomaiset, joiden välillä sähkökaupan selvitystä ja maksamista tarvitaan. Nimetyt sähkömarkkinaoperaattorit ovat ilmoittaneet pohjoismaiden kansallisille sääntelyviranomaisille, että he haluavat käyttää keskinäisessä suhteessaan välittäjää, mutta eivät ole pystyneet sopimaan asiasta. Pohjoismaiset sääntelyviranomaiset tulevat antamaan asiasta erillisen päätöksen myöhemmin.

CACM asetuksen artikloissa 45 ja 57 todetaan, että ehdotuksen avulla tulee varmistaa sekä nimetyt sähkömarkkinaoperaattorit että rajayhdysjohtojen haltijat tuottavat antavat näissä järjestelyissä tarvittavat tiedot ja takaavat niiden rahoituksen. Energiavirasto toteaa, ettei se tässä päätöksessä tule ottamaan kantaa kustannusten jakoon kansallisella tasolla. Kustannusten jakoa koskevat asiat käsitellään erikseen CACM asetuksen artiklojen 77, 78 ja 80 nojalla myöhemmin erikseen annettavalla päätöksellä.

Perustelut

CACM asetuksen artiklojen 45 ja 57 mukaan sellaisten tarjousalueiden siirtoverkonhaltijat, joilla on nimetty ja/tai joilla tarjoaa kaupankäyntipalveluja useampi kuin yksi nimitetty sähkömarkkinaoperaattori, tai joilla on yhdysjohtoja, joita eivät ylläpidä asetuksen (EY) N:o 714/2009 3 artiklan mukaisesti sertifioidut siirtoverkonhaltijat, on laadittava ehdotus alueiden välisen kapasiteetin jakamisesta ja muista tarvittavista järjestelyistä tällaisilla tarjousalueilla yhteistyössä asianomaisten siirtoverkonhaltijoiden, nimitettyjen sähkömarkkinaoperaattoreiden ja sellaisten yhdysjohtojen haltijoiden kanssa, joita eivät ylläpidä sertifioidut siirtoverkonhaltijat, sen varmistamiseksi, että asianomaiset nimitetyt sähkömarkkinaoperaattorit ja yhdysjohtojen haltijat antavat näissä järjestelyissä tarvittavat tiedot ja takaavat niiden rahoituksen. Järjestelyjen on mahdollistettava muiden siirtoverkonhaltijoiden ja nimitettyjen sähkömarkkinaoperaattoreiden liittyminen niihin.

Artiklojen 45(2) ja 57(2) ehdotus on annettava asianomaisten kansallisten sääntelyviranomaisten hyväksyttäväksi neljän kuukauden kuluessa siitä, kun tarjousalueella on nimetty useampi kuin yksi nimitetty sähkömarkkinaoperaattori ja/tai useammalle kuin yhdelle nimitetylle sähkömarkkinaosapuolelle on annettu lupa tarjota siellä kaupankäyntipalveluja, tai jos uutta yhdysjohtoa ei ylläpidä sertifioitu siirtoverkonhaltija.

CACM asetuksen artiklan 9(9) mukaan ehtoja ja edellytyksiä tai menetelmiä koskevaan ehdotukseen on sisällyttävä ehdotettu täytäntöönpanoaikataulu ja kuvaus niiden odotetuista vaikutuksista tämän asetuksen tavoitteisiin. Tavoitteet on kuvattu asetuksen artiklassa 3.

Energiavirasto on tutustunut Fingridin sille toimittamaan pohjoismaisten sertifioitujen siirtoverkonhaltijoiden yhteistyössä laatimaan ehdotukseen. Energiavirasto myönsi EPEX Spotille hakemuksesta oikeuden ryhtyä tarjoamaan välityspalveluita 23.2.2016 antamallaan päätöksellä. Fingrid toimitti ehdotuksensa CACM asetuksen artiklojen 45 ja 57 tarkoittamista menettelyistä Energiavirastolle 22.6.2016 sekä täydennetyn ehdotuksensa kahden kuukauden kuluessa Energiaviraston 9.12.2016 esittämästä täydennyspyynnöstä. Energiavirasto toteaa Fingridin jättäneen ehdotuksensa CACM asetuksen edellyttämien määräaikojen puitteissa sekä menettelyn muilta osin täyttäneen asetuksen menettelylliset vaatimukset. Ehdotus sisältää myös CACM asetuksen artiklan 9(9) edellyttämän täytäntöönpanoaikataulun sekä vaikutusarvioinnin suhteessa asetuksen tavoitteisiin. Ehdotus täyttää niin ikään tältä osin CACM asetuksen ehdotukselle asettamat muodolliset vaatimukset.

Fingridin ehdotus

Fingrid on esityksessään ehdottanut Suomen tarjousalueen järjestelyiksi vuorokausimarkkinoille prosessia, joka pyrkii hyödyntämään mahdollisimman pitkälle olemassa olevia järjestelyjä. Tarjousalueella toimivien NEMOjen tulee olla allekirjoittanut useamman alueen hintakykentä- eli MRC -sopimuksen sekä noudattaa sopimuksen edellyttämiä toimenpiteitä. Molemmat NEMO:t täyttävät kyseisen vaatimuksen. Useamman NEMO:n ryhtyessä tarjoamaan palvelujaan tarjousalueella tarjous-

alue jaetaan hubeihin. Tämä tehdään siksi, ettei tarjouskirjojen yhdistämismenettelmää ole tällä hetkellä olemassa. Jokainen hub on kytketty asianomaisen NEMOn tarjouskirjaan. Tarjousalueen hubien välillä vallitsee loputon kapasiteetti. Toisin sanoen tapahtumien määrää hubien ja tarjouskirjojen välillä ei ole rajoitettu.

Ennen hintakytkentää koskevassa prosessissa koordinoitu kapasiteetin laskija, CCC, vastaa perustamisensa jälkeen siitä, että tieto pohjoismaiden tarjousalueilla kulloinkin käytössä olevasta kapasiteetista on NEMOjen saatavilla. NEMOt vastaavat järjestelyistä, joita tarvitaan kyseisen tiedon prosessoimiseen. Tiedon MCO toiminnolle toimittamisen ajankohdan ja muodon tulee noudattaa joko MRC sopimusta ja/tai NEMO prosesseja. Lisäksi on välttämätöntä varmistua siitä, että koordinoitu kapasiteetin laskija pystyy vahvistamaan alueen kapasiteettitiedot. MCO toiminnon tulee siten toimittaa sille tietoa, jotta CCC ja siirtoverkonhaltija pystyvät suorittamaan tarvittavat varmistuslaskennat. CACM asetuksen artiklan 27(2) mukaan koordinoitun kapasiteetin laskijan tulisi olla toiminnassa vuoden 2018 puolivälissä. Tarvittaessa nykyistä siirtoverkonhaltijoiden noudattamaa menettelmää voidaan jatkaa, joka takaa niin ikään kapasiteettitiedon toimittamisen relevanteille NEMOille samanaikaisesti. Sen mukaisesti siirtoverkonhaltijat määrittelevät kapasiteettitiedot. Samanaikaisesti asianomaiset NEMOt keräävät markkinaosapuolten tarjoukset ja toimittavat niistä kootun tarjouskirjan MCO toiminnolle.

Hintakytkennän jälkeisessä menettelyssä MCO toimintoja hoitavat NEMOt, toimittavat hintakytkennän tulokset CCC:lle, siirtoverkonhaltijoille ja NEMOille, minkä jälkeen siirtoverkonhaltijat ja NEMOt tarkistavat tulokset omalta osaltaan. CACM asetuksen 7 artiklan mukaisesti NEMOjen tulee toimia sähkökauppojen vastapuolena, CCP:a, artiklan 68(3) mukaisesti. Jotta sähkökaupan vastapuoli pystyisi täyttämään selvitystehtävänsä, NEMOjen tulee toimittaa sille sähkökauppojen täsmäytysten tulokset, minkä jälkeen sähkökaupan vastapuoli toimittaa hubien nominointitiedot TSOille. Sähkökaupan vastapuolten tulee sopia, miten tarjousalueen sisäiset sähkökauppojen selvitykset toteutetaan. Järjestelyjen tulisi kuitenkin ehdotuksen mukaan olla kustannustehokkaita.

Kansallisten sääntelyviranomaisten vaatimuksesta Fingrid ei ole sisällyttänyt ehdotukseen sähkökauppojen välittäjä -ratkaisua. Vararatkaisut tullaan sisällyttämään järjestelyihin, kunhan sitä koskeva ehdotus on hyväksytty. Vararatkaisut laaditaan niin, että ne turvaavat NEMOjen tasapuolisen kohtelun kuitenkin varmistuen pohjoismaisten tarjousalueiden säilymisen yhteenkytkettyinä myös vararatkaisumenettelmien aikana.

Koska suurin osa pohjoismaisista finanssituotteista käyttää systeemihintaa viitehintanaan, on pohjoismaisten siirtoverkonhaltijoiden mukaan tarpeen varmistaa sen laskenta myös jatkossa. Siksi on tarpeen varmistaa, että pohjoismaissa toimivien NEMOjen tulee sallia tarjouskirjojensa käytön systeemihinnan laskennan mahdollistamiseksi ja julkaisemiseksi. Tämän tehtävän täyttäminen voidaan toteuttaa syrjimättömästi minkä tahansa NEMOn toimesta. Lisäksi pohjoismaiset siirtoverkonhaltijat edellyttävät, että NEMOt pystyvät toteuttamaan mahdolliset tarjousalueen konfiguraatioiden edellyttämät muutokset järjestelmiinsä neljän viikon kuluessa siirtoverkonhaltijoiden tekemästä muutosesityksestä.

Päivänsisäisen kaupankäynnin uusi kehitteillä oleva alusta on XBID, joka tulee ole-ttavasti olemaan uusi eurooppalainen päivänsisäisen kaupankäynnin ratkaisu.

Fingrid ehdottaa XBIDIä käytettäväksi myös Suomen tarjousalueella usean NEMOn järjestelyjen pohjana mahdollisimman pitkälle, mikä on linjassa CACM asetuksen kanssa. Fingridin mukaan päivänsisäisillä markkinoilla toimimisen edellytyksenä on, että Suomen tarjousalueella toimivat NEMOt ovat XBID -sopimuksen täysvaltaisia sopimusosapuolia ja ovat implementoineet sen mukaiset prosessit. Paikalliset pohjoismaiset ratkaisut toteutetaan osana paikallista implementointi projektia ja ne täydentävät uusia järjestelyjä. Ne toteutetaan yhteistyössä pohjoismaisten siirtoverkonhaltijoiden ja relevanttien NEMOjen kanssa. Koska XBID ei ole vielä toiminnassa, ehdotus on tältä osin luonteeltaan alustava ja sen toimivuutta saatetaan joutua arvioimaan uudestaan myöhemmin.

Kun XBID on otettu käyttöön, pohjoismaiset siirtoverkonhaltijat toimittavat päivittäiset kapasiteettitiedot maiden sisäisten tarjousalueiden rajoilta kapasiteetin laskenta moduulille (CCM). CCM asettaa kapasiteettia koskevat tiedot NEMOjen saataville tarjousalueittain. Prosessi on riippumaton tarjousalueella toimivien NEMOjen lukumäärästä. Yhteinen tarjouskirja mahdollistaa kaikkien tarjousalueella toimivien NEMOjen tarjousten yhdistämisen. Välittäjä moduuli (SM) sisältää tiedot rajat ylittävistä siirroista. Kun koordinoitu kapasiteetin laskenta moduuli eli CCC on perustettu, sen tehtävänä on varmistaa, että NEMOt saavat pohjoismaiset kapasiteetin käytettävyyssiedot yhtä aikaa viimeistään 15 minuuttia ennen kaupankäynnin alkamista.

Yhdistämisprosessin jälkeen NEMOt toimittavat siirtoverkonhaltijoille tarjousalueen tuonnin ja viennin nettotilanteen kussakin markkina-aika yksikössä sekä suunniteltujen siirtojen (scheduled exchange) nettotiedot tarjousaluerajoittain markkina-aika yksiköittäin. Sähkökauppojen välittämiseen ja selvitykseen pätevät samat periaatteet kuin vuorokausimarkkinoilla.

Fingridin mukaan kustannuksista tulee päättää alueellisella ja kansallisella tasolla CACM asetuksen mukaisesti. Ehdotukseen sisältyvät kulut eivät sisälly artiklojen 77 ja 78 piiriin, vaan näiden kattamisesta päätetään kansallisesti. Kuitenkin ehdotukseen saattaa sisältyä myös alueellisia kustannuksia, kuten koordinoitujen kapasiteetin laskentamoduulin kulut, jotka olisi tarkoituksenmukaisinta käsitellä pohjoismaisella kuin TSO kohtaisesti.

Ehdotuksessa järjestelyjen implementointiaikataulu on sidottu koordinoitujen kapasiteetin laskentamoduulin perustamiseen artiklan 27(2) mukaisesti, MCO toimintoja koskevan ehdotuksen hyväksymiseen artiklan 7 nojalla, artiklan 44 mukaisen varajärjestelyjä koskevan ehdotuksen sekä sähkökauppojen selvittämistä koskevien järjestelyjen implementoinnista.

Fingridin mukaan ehdotukset edistävät CACM asetuksen artiklassa 3 asetettujen tavoitteiden a, d, e, f, h, i ja j saavuttamista. Ehdotuksen mukaiset järjestelyt mahdollistavat ensinnäkin NEMOjen syrjimättömän pääsyn rajat ylittävää kapasiteettia koskevaan tietoon. Ehdotus takaa lisäksi NEMOille tasapuoliset markkina-olosuhteet huomioiden tarpeet taata oikeudenmukaiset ja säännönmukaisesti toimivat markkinat sekä oikeudenmukaisen ja säännönmukaisen hinnanmuodostuksen. Tavoitteet saavutetaan vuorokausimarkkinoiden osalta luomalla jokaiselle tarjousalueen NEMOille oma hubinsa. Hubeilla on käytössään rajoittamaton kapasiteetti. Lisäksi kaikilla NEMOilla on tasapuolinen pääsy rajat ylittävää kapasiteettia koskevaan tietoon, mikä edistää NEMOjen ohella myös markkinatoimijoiden tasapuolista

kohtelua. Toimintatapa turvaa lisäksi tasapuolisen hinnanmuodostuksen huomioimalla molempien NEMOjen kaikki tarjoukset jaettaessa kapasiteettia tarjousalueiden välillä. Päivän sisäisen kaupankäynnin osalta puolestaan jaettu tarjouskirja kerää yhteen kaikkien tarjousalueiden kaikki tarjoukset ja kapasiteetin hallinta moduuli (CCM) huolehtii, että kapasiteetti jaetaan asianmukaisesti.

Fingridin mukaan ehdotus takaa NEMOjen, siirtoverkonhaltijoiden tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun sähkökauppojen selvitystilanteessa. Ehdotetut järjestelyt varmistavat siirtoinfrastruktuurin optimaalisen käytön ottamalla huomioon ja luomalla yhteiset järjestelyt koko Pohjoismaiselle markkina-alueelle ja siten myös auttaa optimoimaan rajakapasiteetin jakamisen. Ehdotus on lisäksi laadittu yhteistyössä asianomaisten NEMOjen kanssa, mikä yhdessä virallisen hyväksymisprosessin ja julkaisuvelvoitteiden kanssa takaa prosessin läpinäkyvyyden artiklan 3 edellyttämällä tavalla.

Ehdotettujen järjestelyjen arviointi

Energiavirasto katsoo ehdotuksen turvaavan sekä tarjousalueella jo toimivalle ja sinne myöhemmin tuleville NEMOille tasapuoliset ja syrjimättömät edellytykset toimia sähkömarkkinaoperaattorina. Ehdotuksessa kuvatut järjestelyt vuorokausimarkkinoiden hub –ratkaisuihin ja päivänsisäisen kaupankäynnin jaettu tarjouskirja moduuli eivät aseta rajoituksia tarjousalueella toimivien NEMOjen lukumäärälle. Lisäksi ehdotuksen mukaisilla järjestelyillä on turvattu toimijoiden mahdollisuudet toimia anonyymisti, minkä voidaan katsoa takaavan markkinatoimijoiden syrjimättömän kohtelun kaikissa olosuhteissa. Koska ehdotukset lisäksi perustuvat mahdollisimman pitkälle jo käytössä oleviin ratkaisuihin, järjestelyjen toteuttamisen voidaan olettaa olevan myös lähtökohtaisesti kustannustehokasta.

EPEX Spot esitti lausunnossaan, että esitetty siirtokapasiteetin ja sen rajoituksia koskeva menettely ennen hintakytkentää on ongelmallinen, koska NEMO:t eivät voi kilpailuoikeudellisista syistä sopia tietojen noutamisesta koordinoitulta kapasiteetin laskijalta (CCC). Tietojen siirtoprosessin toteuttaminen koordinoitulta kapasiteetin laskijalta markkinoiden yhteenliittäjän (MCO) toimintoihin vaatisi sen mukaan ohjausta kansallisilta sääntelyviranomaisilta ja prosessi pitäisi kuvata ehdotuksessa.

Energiavirasto toteaa, että ehdotus turvaa osapuolten mahdollisuudet saada tarvitsemansa kapasiteettitiedot syrjimättömällä ja tasapuolisella tavalla käyttöönsä. Edelleen ehdotus mahdollistaa NEMOille mahdollisuudet järjestää tarvitsemansa tiedon noudon joko keskenään sopimalla tavalla vuorotellen, mutta myös mahdollistaen kunkin NEMOn itsenäiset järjestelyt, mikäli yksimielisyyttä ei saavuteta. Energiavirasto pitää ehdotusta tältä osin riittävänä, jotta NEMO:t voivat täyttää CACM asetuksen mukaiset velvollisuutensa laskentaprosessissa eikä pidä tarpeellisenä vahvistaa tältä osin erillisiä toimintaperiaatteita.

EPEX Spot esitti niin ikään huolensa liittyen muutamiin pohjoismaisiin lähtökohtiin, joihin ehdotuksessa on viitattu. Näitä ovat pyrkimys pohjoismaisen tarjousalueen säilyttämisestä kaikissa oloissa yhteenkytkettynä sekä systeemihinnan käyttö.

Energiavirasto toteaa, että pohjoismainen sähköjärjestelmä on rakentunut pitkälti aluenäkökulmasta, mihin myös sen toimintaperiaatteet pohjautuvat. Lähtökohta heijastuu myös alueen markkinoiden toimintaan. Markkinoiden näkökulmasta pohjoismainen markkina-alue kattaa useamman maan, joista osa on jaettu useampaan tarjousalueeseen, jotka yksinään eivät välttämättä ole riittävän suuria muodostamaan riittävän likvidejä itsenäisiä markkina-alueita. Energiavirasto huomauttaakin, että ottaen huomioon pohjoismaisten sähkömarkkinoiden rakenteen ja toimintaperiaatteet, riittävän likvidien ja toimivien markkinoiden olemassa olon edellytykset on lähtökohtaisesti pyrittävä turvaamaan. Tästä näkökulmasta ehdotuksessa esitetty lähtökohta pyrkimyksestä pitää Pohjoismaat yhtenä hinta-alueena vararatkaisu -menettelyn soveltamistilanteessa on ymmärrettävä ja perusteltu. Asia tulee kuitenkin tältä osin lopullisesti viranomaisten ratkaistavaksi pohjoismaisella kapasiteetinlaskenta-alueella sovellettavia vararatkaisuja koskevan hyväksyntäprosessin yhteydessä.

Fingridin ehdotuksen mukaan NEMOjen tulisi sallia tarjouskirjojensa käytön yhteisen viitehinnan, systeemihinnan laskemisen mahdollistamiseksi. Systeemihintaa käytetään nykyisin myös vararatkaisujen soveltamistilanteessa, viitehintana, jos laskennan tuloksia ei ole voitu saavuttaa ennen klo 20:00. Ehdotuksen mukaan viitehinnan laskenta voidaan toteuttaa puolueettomalla tavalla siten, että laskennan voi suorittaa kumpi tahansa tai molemmat NEMOt.

EPEX Spot katsoo systeemihinnan laskenta- ja käyttövaatimuksen vararatkaisujen soveltamistilanteessa johtavan ongelmiin MCO -toimintojen osalta sekä lisäävän markkina-alueen eriytymisen ja sopimusriskiä. Energiavirasto toteaa, että ottaen huomioon pohjoismaisen sähköjärjestelmän ja markkinoiden toimintaperiaatteet sekä sen, että alueen kaupankäynti perustuu tällä hetkellä ja on perustunut yhteisen viitehinnan laskentaan, voidaan yhteisen alueellisen viitehinnan laskennan jatkamista pitää perusteltuna markkinoiden vakauden sekä hinnanmuodostuksen että riittävien riskienhallinnan keinojen turvaamiseksi. Energiavirasto pitää yhteisen viitehinnan laskemista edellä mainituista syistä tarpeellisena.

Energiavirasto katsoo edellä esitetyn perusteella, että Fingridin ehdotus useamman nimetyn sähkömarkkinaoperaattorin järjestelyiksi Suomen tarjousalueella tarjoaa molemmille Suomen tarjousalueelle jo ilmoittautuneille, mutta myös tuleville sähkömarkkinaoperaattoreille tasapuoliset ja syrjimättömät mahdollisuudet toimia markkinoilla. Ehdotuksen voidaan myös katsoa ottavan huomioon pohjoismaisen sähköjärjestelmän rakenteen ja toimintaperiaatteet tavalla, joka varmistaa alueen siirtoinfrastruktuurin optimaalisen käytön, optimoi tarjousalueiden välisen kapasiteetin laskennan ja jakamisen sekä edistää alueen käyttövarmuutta ja samalla edistää useamman sähkömarkkinaoperaattorin kaupankäynnin edellytyksiä Suomen tarjousalueella.

Ratkaisu

Energiavirasto vahvistaa noudatettavaksi Fingrid Oyj:n esityksen Komission asetuksen (EU)2015/1222 Kapasiteetin jakamista ja ylikuormituksen hallintaa koskevien suuntaviivojen vahvistamisesta artiklojen 45 ja 57 mukaisista järjestelyistä.

Sovelletut säännökset

Komission asetuksen (EU)2015/1222 Kapasiteetin jakamista ja ylikuormituksen hallintaa koskevien suuntaviivojen vahvistamisesta(jäljempänä myös CACM asetus)artiklat 3, 9, 45 ja 57.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakua koskeva ohjeistus liitteenä.

Liitteet	Valitusosoitus Fingrid Oyj
Jakelu	Nord Pool AS, EPEX SPOT SE
Tiedoksi	ACER

Valitusosoitus

1 Muutoksenhakuoikeus

Energiaviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskelpoisella päätöksellä tarkoitetaan toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta.

Valitusoikeus on sillä, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

2 Valitusviranomainen

Valitusviranomainen Energiaviraston päätökseen on Markkinaoikeus.

3 Valitusaika

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun.

4 Valituskirjelmän sisältö

Valitus tehdään kirjallisesti. Markkinaoikeudelle osoitetussa valituskirjelmässä on ilmoitettava:

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi sekä
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on muu henkilö, on valituskirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

5 Valituskirjelmän liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä:

- muutoksenhaun kohteena oleva päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisajankohdasta sekä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu Energiavirastolle tai markkinaoikeudelle.

Asiamiehen on liitettävä valituskirjelmään valtakirja, jollei päämies ole valtuuttanut häntä suullisesti valitusviranomaisessa. Asianajajan ja yleisen oikeusavustajan tulee esittää valtakirja ai-noastaan, jos valitusviranomainen niin määrää.

7 Valituskirjelmän toimittaminen valitusviranomaiselle

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa Markkinaoikeudelle, jonka osoite on:

Markkinaoikeus

Radanrakentajantie 5

00520 Helsinki

Faksi: 029 56 43300

Sähköposti: markkinaoikeus@oikeus.fi